

592/1991

Given i Helsingfors den 27 mars 1991

Strålskyddslag

I enlighet med riksdagens beslut stadgas:

1 kap.

Allmänna stadganden

1 §

Lagens syfte och tillämpningsområde

Syftet med denna lag är att förhindra och begränsa men för hälsan och andra skadliga verkningar som beror på strålning.

Lagen gäller användning av strålning och andra funktioner som medför eller kan medföra att någon utsätts för hälsovådlig strålning.

2 §

Allmänna principer

För att användning av strålning och annan verksamhet som medför exponering för strålning skall kunna godtas måste följande krav uppfyllas:

- 1) den nytta som nås genom verksamheten skall vara större än den skada som verksamheten orsakar (principen om berättigande),
- 2) verksamheten skall ordnas så att hälsovådlig exponering för strålning som den medför hålls på en så låg nivå som är praktiskt möjlig (optimeringsprincipen),
- 3) den strålning som en individ utsätts för får inte överstiga de maximivärden som fastställs genom förordning (principen om individuellt skydd).

3 §

Förhållandet till vissa författningar

Om användningen av kärnenergi stadgas i kärnenergilagen (990/87). På användningen av kärnenergi tillämpas dock även 2 § och 9 kap. i denna lag.

Med stöd av denna lag fastställs exponeringen för naturlig strålning i gruvor samt de krav som skall ställas på strålsäkerheten i gruvarbete. Om säkerheten i gruvarbete gäller i övrigt vad som stadgas i gruvlagen (503/65).

Stadganden om användning av icke-joniserande strålning och ultraljud i arbete ingår i lagen om skydd i arbete (299/58). Om skydd i arbetet gäller dessutom lagen om skydd i arbete och lagen om tillsynen över arbetarskyddet och sökande av ändring i arbetarskyddsärenden (131/73) samt vad som stadgas och bestäms med stöd av dem.

4 §

Tillämpningen inom försvarsmakten och gränsbevakningsväsendet

Genom förordning kan stadgas om undantag från tillämpningen av denna lag inom försvarsmakten och gränsbevakningsväsendet då viktiga skäl som gäller landets försvar eller bevakningen av rikets gränser kräver det.

2 kap.

Myndigheter

5 §

Arbetsfördelningen mellan ministerierna

Högsta ledningen och styrningen av tillsynen över att denna lag iakttas hör till social- och hälsovårdsministeriet i frågor som gäller

- 1) en allmän bedömning av de men för hälsan som orsakas av strålning,
- 2) bedömning av behovet av åtgärder som begränsar exponeringen för strålning samt fastställande av krav som gäller dessa åtgärder, eller
- 3) de krav som skall ställas på fortgående övervakning av den exponering för strålning som arbetstagare och andra utsätts för.

Den högsta ledningen och styrningen av tillsynen över verksamhet som medför exponering för strålning utövas av social- och hälsovårdsministeriet. Den högsta ledningen och styrningen av tillsynen över verksamhet som medför exponering för strålning hör dock till handels- och industriministeriet i frågor som gäller

- 1) sådan användning av kärnenergi som avses i kärnenergilagen,
- 2) gruvdrift som avses i gruvlagen, eller
- 3) kommersiell tillverkning, handel samt import och export i fråga om strålkällor.

6 §

Tillsynsmyndigheter

Strålsäkerhetscentralen utövar tillsyn över att denna lag samt de stadganden och bestämmelser som utfärdas med stöd av den iakttas. Den medicinska användningen av strålning leds och övervakas av medicinalstyrelsen så som stadgas i 38 och 41 §§ eller på något annat ställe.

7 §

Strålsäkerhetsdelegationen

Statsrådet tillsätter på framställning av social- och hälsovårdsministeriet för tre år i sänder en strålsäkerhetsdelegation med uppgift att vara samarbetsorgan och sakkunnig i principiella och vittsyftande strålsäkerhetsfrågor.

Närmare stadganden om delegationens sammansättning och uppgifter utfärdas genom förordning.

3 kap.

Definitioner

8 §

Strålning

I denna lag avses med

- 1) *strålning* både joniserande och icke-joniserande strålning,
- 2) *joniserande strålning* sådan strålning som bildar joner i mediet,
- 3) *icke-joniserande strålning* ultraviolett strålning, synligt ljus, infraröd strålning, radiofrekvent strålning samt lågfrekventa och statiska elektriska och magnetiska fält,
- 4) *naturlig strålning* joniserande strålning som härstammar från rymden eller från naturliga radioaktiva ämnen då dessa inte används som strålkällor.

De stadganden i lagen som gäller övervakning av icke-joniserande strålning tillämpas också på medicinsk användning av ultraljud.

9 §

Strålningsalstrande apparater och radioaktiva ämnen

I denna lag avses med

- 1) *strålningsalstrande apparat* en apparat som på elektrisk väg alstrar strålning eller som innehåller något radioaktivt ämne,
- 2) *radioaktivt ämne* ett ämne som sönderfaller av sig självt och sänder ut joniserande strålning,
- 3) *strålkälla* en strålningsalstrande apparat eller ett radioaktivt ämne.

I enskilda fall avgör strålsäkerhetscentralen vid behov om en apparat skall anses vara en strålningsalstrande apparat eller ett ämne skall vara ett radioaktivt ämne.

10 §

Radioaktivt avfall

Med *radioaktivt avfall* avses radioaktiva ämnen samt apparater, varor och ämnen som radioaktiva ämnen har förorenat och som det inte finns användning för och som på grund av sin radioaktivitet måste oskadliggöras. Som radioaktivt avfall betraktas även radioaktiva ämnen och strålningsalstrande apparater som innehåller något radioaktivt ämne, om ägaren till dem inte står att finna.

Med *oskadliggörande av radioaktivt avfall* avses samtliga åtgärder som behövs för att behandla, isolera och förvara avfallet eller för att begränsa användningen av det så att det inte medför men för hälsan eller miljön.

11 §

Strålningsverksamhet

Med *strålningsverksamhet* avses

- 1) användning av strålning,
- 2) en verksamhet eller ett förhållande där den exponering för naturlig strålning för vilken människor utsätts medför eller kan medföra men för hälsan.

Med *användning av strålning* avses användning och tillverkning av samt handel med strålkällor och funktioner i samband med detta, t.ex. innehav, förvaring, underhåll, reparation, installering, import, export, upplagring, transport och oskadliggörande av radioaktivt avfall.

Vid behov avgör strålsäkerhetscentralen i enskilda fall om en verksamhet skall betraktas som strålningsverksamhet.

12 §

Strålningsarbete

Med *strålningsarbete* avses arbete där arbetstagaren kan bli utsatt för strålning till den grad att exponeringen för strålning måste övervakas på arbetsplatsen.

13 §

Verksamhetsutövare

Med *verksamhetsutövare* avses

- 1) innehavare av säkerhetstillstånd som avses i 5 kap.,
- 2) rörelseidkare, yrkesutövare, företag, sammanslutningar, stiftelser eller inrättningar som i sin verksamhet använder strålkällor,
- 3) andra arbetsgivare eller näringsidkare som bedriver strålningsverksamhet.

4 kap.

Verksamhetsutövarens allmänna skyldigheter

14 §

Allmän ombesörjningsplikt

Verksamhetsutövaren är skyldig att sörja för att verksamheten ordnas så att den uppfyller kraven i denna lag och att risken för händelser som leder till en avvikande exponering för strålning förhindras tillräckligt effektivt. Verksamhetsutövaren är skyldig att vidta sådana åtgärder i syfte att förbättra strålsäkerheten som kan anses motiverade med hänsyn till arten och kostnaderna samt deras strålsäkerhetsförbättrande verkningar.

Verksamhetsutövaren skall sörja för att han i frågor som gäller verksamhetens säkerhet förfogar över sådan sakkunskap som verksamhetens art och omfattning kräver.

Verksamhetsutövarens skyldigheter minskas inte av att en i 18 § nämnd föreståndare som ansvarar för säkerheten vid användningen av strålning har utsetts för verksamheten.

15 §

Informationsplikt

En verksamhetsutövare som överlåter en strålkälla är i samband med överlåtelsen skyldig att lämna mottagaren de upplysningar som han har och som är av betydelse med tanke på säkerheten vid användningen av strålning. Verksamhetsutövaren är skyldig att lämna motsvarande upplysningar när en ny verksamhetsutövare tar över verksamheten.

5 kap.

Tillståndssystemet

16 §

Säkerhetstillstånd och beviljandet av det

Användning av strålning kräver tillstånd (*säkerhetstillstånd*), om inte något annat stadgas nedan. Säkerhetstillståndet beviljas av strålsäkerhetscentralen på ansökan.

Säkerhetstillstånd skall beviljas, om användningen av strålning uppfyller kraven enligt 2 § och om det i ansökan tillräckligt tillförlitligt påvisas

1) att det ändamål för vilket strålningen används och den plats där den används, strålkällorna samt de apparater och den utrustning som hänför sig till användningen av strålning,

2) användarorganisationen samt

3) arrangemangen för behandling av det radioaktiva avfall som verksamheten eventuellt ger upphov till

är sådana att strålning kan användas på ett säkert sätt.

Till säkerhetstillståndet kan fogas sådana villkor som behövs för att garantera säkerheten. Strålsäkerhetscentralen kan ändra tillståndsvillkoren efter att tillståndet har beviljats, om motiverade skäl med tanke på trygghet av säkerheten kräver det.

Närmare stadganden om ansökan om säkerhetstillstånd utfärdas genom förordning.

17 §

Funktioner som inte behöver säkerhetstillstånd

Säkerhetstillstånd behövs inte för

- 1) användning av icke-joniserande strålning,
- 2) användning av strålningsalstrande apparater som används som konsumtionsvaror,
- 3) användning av en sådan strålningsalstrande apparat som i samband med typgodkännande har befriats från säkerhetstillstånd,
- 4) användning av en strålkälla som inte behöver typgodkännas på grund av att den orsakar mycket liten exponering för strålning,
- 5) tillverkning av och handel med strålningsalstrande apparater som används som konsumtionsvaror och alstrar strålning på elektrisk väg samt för funktioner i samband med detta,
- 6) export av strålkällor,
- 7) transport av radioaktiva ämnen.

Strålsäkerhetscentralen kan befria annan användning av strålning från kravet på säkerhetstillstånd, om det på ett tillräckligt tillförlitligt sätt kan säkerställas att användningen inte medför men eller risker för hälsan.

18 §

Organisationsutredning

Till ansökningen om säkerhetstillstånd skall fogas en utredning om användarorganisationen (*organisationsutredning*), och i den skall anges en föreståndare som ansvarar för säkerheten vid användningen av strålning.

Med beaktande av arten och omfattningen av användningen av strålning samt förhållandena på den plats där strålningen används skall organisationsutredningen dessutom innehålla tillräckliga uppgifter om

- 1) vilken behörighet de personer har som deltar i användningen av strålning,

2) uppdrag som är viktiga med tanke på säkerheten vid användning av strålning och ansvarsfördelningen, samt

3) andra arrangemang i syfte att garantera säkerheten på den plats där strålning används.

Behörighetsvillkoren för den föreståndare som ansvarar för säkerheten vid användning av strålning och för andra som deltar i användningen av strålning fastställs av strålsäkerhetscentralen, som också skall se till att de uppfylls.

19 §

Ställande av säkerhet

Innehavaren av säkerhetstillstånd skall ställa en genom förordning angiven säkerhet för att kostnaderna för oskadliggörandet av radioaktivt avfall och eventuella åtgärder i syfte att rena omgivningen kommer att betalas, om

1) tillstånd beviljas för omfattande tillverkning och användning av eller handel med radioaktiva ämnen eller strålkällor som innehåller sådana ämnen, eller

2) verksamheten ger eller kan ge upphov till radioaktivt avfall och oskadliggörandet av det medför betydande kostnader.

Vad som sägs i 1 mom. gäller inte staten, kommuner, kommunalförbund eller andra med dem jämförbara offentligrättsliga samfund eller självständiga offentligrättsliga anstalter.

20 §

Säkerhetstillståndets giltighetstid

Säkerhetstillstånd beviljas tills vidare eller på viss tid.

Tillståndet upphävs när tillståndshavaren skriftligen meddelar att användningen av strålning har upphört och tillståndshavaren påvisar att han på ett godtagbart sätt har överlåtit eller oskadliggjort de radioaktiva ämnen som han hade i sin besittning.

Strålsäkerhetscentralen kan återkalla tillståndet, om

1) något av tillståndskraven inte längre uppfylls, eller

2) tillståndsvillkoren eller föreskrifter som tillsynsmyndigheterna har meddelat med stöd av denna lag har överträtts på ett sätt som på ett väsentligt sätt har äventyrat säkerheten vid användning av strålning.

Tillståndet upphör att gälla om tillståndshavaren avlider eller förlorar sin rättshandlingsförmåga eller, då tillståndshavaren är läkare, tandläkare, veterinär eller utövare av sjukvårdsyrke, mister rätten att utöva sitt yrke. Den föreståndare som ansvarar för säkerheten vid användningen av strålning skall då utan dröjsmål underrätta strålsäkerhetscentralen om saken.

6 kap.

Förhandstillsyn

21 §

Typgodkännande

För strålningsalstrande apparater som är avsedda att säljas eller annars överlåtas i Finland skall ansökas om typgodkännande hos strålsäkerhetscentralen, om inte något annat stadgas nedan.

Beslutet om typgodkännande skall vid behov innehålla sådana bestämmelser som behövs för att garantera säkerheten då den strålningsalstrande apparaten används. I beslutet kan också bestämmas att apparaten skall besiktas på driftstället när den tas i bruk.

Typgodkännandet gäller tills vidare, om inte något annat bestäms i beslutet om typgodkännande.

Typgodkännande skall också sökas för strålningsmätare och strålskärmar samt andra motsvarande apparater och annan motsvarande utrustning som används i strålningsverksamheten och som har betydelse för verksamhetens säkerhet. Strålsäkerhetscentralen bestämmer vilka apparater och utrustningar som är sådana som här avses.

Närmare stadganden om ansökan om typgodkännande utfärdas genom förordning.

22 §

Strålningsalstrande apparater som inte behöver typgodkännas

Typgodkännande behövs inte för strålningsalstrande apparater

- 1) som medför mycket liten exponering för strålning,
- 2) när inspektion på driftstället krävs för att garantera säkerheten vid användningen,
- 3) som har godkänts med stöd av lagen om skydd i arbete.

Strålsäkerhetscentralen bestämmer vilka strålningsalstrande apparater som är sådana som avses i 1 mom. 1 punkten.

23 §

Återkallande av typgodkännande

Strålsäkerhetscentralen kan återkalla typgodkännande, om

- 1) de uppgifter eller handlingar som har använts som grund för typgodkännandet konstateras vara felaktiga,
- 2) de bestämmelser i beslutet om typgodkännande som är nödvändiga för tryggnad av säkerheten inte iakttas, eller

3) det till återkallandet finns något annat skäl som bygger på säkerhetssynpunkter.

7 kap.

Strålningsalstrande apparater

24 §

Allmänna krav

En strålningsalstrande apparat, driftsstället samt de apparater och den utrustning som hör till den skall vara sådana att apparaten tryggt kan användas.

Strålsäkerhetscentralen fastställer de säkerhetskrav som skall beaktas vid planeringen av sådana byggnader, delar av byggnader och konstruktioner som inverkar på säkerheten vid användning av strålningsalstrande apparater.

25 §

Installering, reparation och underhåll

Endast den som har behövlig yrkesskicklighet och sakkunskap får installera, reparera och utföra service på strålningsalstrande apparater. Den som utför installerings-, reparations- eller servicearbeten är efter slutfört arbete skyldig att försäkra sig om att apparaten fungerar oklanderligt.

För installerings-, reparations- och servicearbeten krävs säkerhetstillstånd, om arbetet gäller

- 1) en apparat som sänder ut joniserande strålning och som används i medicinsk verksamhet,
- 2) en strålningsalstrande apparat då användningen av den kräver säkerhetstillstånd, eller
- 3) en strålningsalstrande apparat, om det i samband med att apparaten typgodkändes har bestämts att tillstånd krävs för sådant arbete.

Utan säkerhetstillstånd får dock en apparats strålningsalstrande delar, delar som skyddar mot strålning eller med dessa jämförbara delar repareras och underhållas, utom då arbetet kan påverka säkerheten.

8 kap.

Radioaktiva ämnen

26 §

Allmänna krav

Den plats där radioaktiva ämnen används eller förvaras skall vara sådan att ämnena kan användas på ett säkert sätt och att de inte kan hamna i händerna på utomstående.

Strålsäkerhetscentralen fastställer de säkerhetskrav som inverkar på säkerheten vid användningen av radioaktiva ämnen och som skall beaktas vid planeringen av laboratorier och andra lokaler.

27 §

Användningsbegränsningar

Endast av särskilda motiverade skäl och med strålsäkerhetscentralens tillstånd får radioaktiva ämnen blandas med eller fogas till konsumtionsvaror som inte används som strålkällor enligt denna lag.

Radioaktiva ämnen får inte användas i livsmedel, kosmetika, leksaker eller motsvarande konsumtionsvaror.

28 §

Överlåtarens utredningsplikt

Om någon överlåter radioaktiva ämnen och användningen av dem kräver säkerhetstillstånd, är överlåtaren skyldig att försäkra sig om att mottagaren har säkerhetstillstånd för innehav av radioaktiva ämnen.

29 §

Transport av radioaktiva ämnen

En innehavare av säkerhetstillstånd som överlåter radioaktiva ämnen för transport eller importerar sådana ämnen är för sitt vidkommande skyldig att sörja för att

- 1) transportförpackningen uppfyller de säkerhetskrav som ställs på den,
- 2) transportsättet är ändamålsenligt med tanke på säkerheten,
- 3) den som utför transporten har fått den information och de anvisningar som behövs med tanke på transportsäkerheten, samt att
- 4) förhandsanmälan om transporten har gjorts på tillbörligt sätt, om det med stöd av denna eller någon annan lag stadgas eller bestäms att en sådan anmälan skall göras.

30 §

Tillståndshavarens ansvar för transportskador

En innehavare av säkerhetstillstånd som försummar de skyldigheter som nämns i 29 § är ansvarig för att en skada som uppkommer under transport av radioaktiva ämnen ersätts.

Om det visas att skadan väsentligen har berott på någon annan orsak än tillståndshavarens försummelse, bestäms skadeståndsansvaret enligt skadeståndslagen (412/74).

Är tillståndshavarens försummelse ringa och kan den inte anses ha bidragit till att skadan uppkommit, får domstolen befria tillståndshavaren från det ansvar som nämns i 1 mom.

Med tillståndshavare avses vid tillämpningen av denna paragraf även den som är skyldig att ansöka om säkerhetstillstånd.

31 §

Iakttagande av andra författningar

Vid transport av radioaktiva ämnen skall utöver denna lag iakttas vad som annars stadgas eller bestäms om transport av farliga ämnen.

9 kap.

Strålningsarbete

32 §

Tillsynsplikt

Verksamhetsutövaren skall ordna fortlöpande övervakning av strålningsexponeringen på arbetsplatsen och av de förhållanden på arbetsplatsen som påverkar den, om verksamhetens art och omfattning kräver det. Kontrollen av strålningsexponeringen skall vara personlig, om den strålning som arbetstagarna utsätts för kan överstiga en genom förordning fastställd del av maximivärdena för exponering.

Närmare stadganden om övervakningen av exponering för strålning utfärdas genom förordning. Anvisningar som gäller övervakningen av exponering och tillämpning av maximivärdena meddelas av strålsäkerhetscentralen.

33 §

Hälsokontroll

Angående hälsokontroll för arbetstagare som är sysselsatta i strålningsarbete gäller vad som i lagen om företagshälsovård (743/78) eller med stöd av den stadgas och bestäms om hälsoundersökningar av arbetstagare i arbete som medför särskild risk för insjuknande.

Om en arbetstagares exponering för strålning konstateras eller misstänks överstiga föreskrivna maximivärden, får arbetstagaren inte hållas i strålningsarbete förrän exponeringsförhållandena och exponeringsorsakerna har utretts och strålsäkerhetscentralen har gett tillstånd till att strålningsarbetet får utföras.

Är det enligt utredningen av exponeringsförhållandena sannolikt att arbetstagaren har utsatts för exponering för strålning som överstiger föreskrivna maximivärden, är arbetstagaren skyldig att underkasta sig sådan undersökning som behövs för att exponeringen och dess verkningar skall kunna utredas.

34 §

Dosregister

Strålsäkerhetscentralen skall föra ett register med data över hur arbetstagare som är sysselsatta i strålningsarbete utsätts för joniserande strålning (*dosregister*). I dosregistret införs sådana uppgifter om varje i strålningsarbete sysselsatt arbetstagare som behövs för att fastställa den totala exponering för strålning som arbetstagaren utsätts för.

Utan den registrerades medgivande får uppgifter som gäller exponering för strålning lämnas till

1) den som bedriver verksamhet som medför exponering för strålning, om det är nödvändigt för att övervakningsskyldigheten enligt 32 § skall kunna uppfyllas,

2) hälso- och sjukvårdsmyndigheterna samt

3) den som sörjer för hälsokontroll som avses i 33 § eller utför undersökningar som är nödvändiga för att exponeringen och dess verkningar skall kunna utredas.

35 §

Strålningsarbete utomlands

En finsk arbetsgivare vars finska arbetstagare är sysselsatta i strålningsarbete utomlands är skyldig att sörja för att uppgifter om den exponering för strålning som arbetstagarna utsätts för utomlands införs i dosregistret.

36 §

Utbildning och handledning för arbetstagarna

Arbetstagarna skall ges utbildning och handledning för sina uppgifter i enlighet med verksamhetens art och förhållandena på arbetsplatsen, så att onödig exponering för strålning och risken för händelser som leder till avvikande stor exponering för strålning kan förhindras på ett tillräckligt effektivt sätt.

Arbetstagarna skall handla enligt anvisningarna och även i övrigt enligt vad som ankommer på dem sörja för sin egen och andras strålsäkerhet.

37 §

Åldersgräns

Endast personer som har fyllt aderton år får anställas i strålningsarbete. Yngre personer får hållas i strålningsarbete endast om det är nödvändigt för deras yrkesutbildning.

10 kap.

Medicinsk användning av strålning

38 §

Grunderna för medicinsk användning av strålning

Vad som i detta kapitel stadgas om medicinsk användning av strålning gäller verksamhet där joniserande strålning med avsikt riktas mot mänskokroppen eller en del av kroppen

- 1) i samband med undersökning eller behandling av en sjukdom eller
- 2) i samband med en medicinsk undersökning eller någon annan medicinsk åtgärd.

De högsta värden för exponering för strålning som fastställs med stöd av denna lag tillämpas inte på sådan exponering för strålning som den som undersöks eller behandlas utsätts för. Exponeringen skall begränsas till en sådan mängd som skall anses nödvändig för undersökningen och behandlingen.

Anvisningar om grunderna för medicinsk användning av strålning meddelas vid behov av medicinalstyrelsen.

39 §

Driftspersonalens skyldigheter

Innan strålning riktas mot den som skall undersökas eller behandlas är den som använder strålkällan skyldig att särskilt försäkra sig om att

- 1) strålkällans säkerhets- och skyddssystem är rätt installerade och fungerar oklanderligt,
- 2) exponeringen för strålning har begränsats till de delar av kroppen som strålningen skall riktas mot, och att
- 3) radioaktiva ämnen för invärtes bruk som används i samband med undersökningen eller behandlingen har kontrollerats på behörigt sätt.

40 §

Kvalitetskontroll

Innehavaren av säkerhetstillstånd är skyldig att ordna kontroll av strålkällor som används i medicinsk verksamhet samt av apparater och instrument som hör till dem i syfte att begränsa exponeringen för strålning till en sådan mängd som skall anses nödvändig för att undersökningen eller behandlingen skall leda till avsett resultat.

41 §

Medicinska massundersökningar

Medicinalstyrelsen meddelar behövliga föreskrifter om massundersökningar där strålningen riktas mot symtomfria personer, om inte något annat stadgas genom lag.

11 kap.

Icke-joniserande strålning

42 §

Tillsynens omfattning

Den tillsyn som avses i 6 och 7 kap. gäller inte apparater som alstrar icke-joniserande strålning, om den exponering för strålning som de orsakar kan uppgå till högst en genom förordning föreskriven del av det fastställda maximivärdet.

43 §

Fastställande av maximivärden för exponering för strålning

Maximivärdena för exponering för icke-joniserande strålning fastställs av social- och hälsovårdsministeriet.

44 §

Bemyndigande att utfärda förordning

Närmare stadganden om tillsynen över icke-joniserande strålning utfärdas genom förordning.

Genom förordning kan även stadgas att en föreståndare som ansvarar för säkerheten vid användning av strålning kan förordnas för användningen av en apparat som alstrar icke-joniserande strålning, om det med tanke på apparatens egenskaper och driftsförhållandena är nödvändigt för att trygga säkerheten.

Om apparater som alstrar icke-joniserande strålning och ultraljud stadgas särskilt.

12 kap.

Naturlig strålning

45 §

Utredning av exponeringen för strålning

Den som i näringsverksamhet eller med sådan jämförbar verksamhet använder naturligt jord- och stenmaterial eller annat naturligt material eller material som har uppkommit till följd av att sådant material har använts, är skyldig att på det sätt som strålsäkerhetscentralen godkänner reda ut den exponering för strålning som verksamheten medför, om det visar sig eller med fog kan misstänkas att verksamheten är strålningsverksamhet. Detsamma gäller en arbetsgivare, om det i hans arbetslokaler eller andra arbetsplatser konstateras eller med fog kan misstänkas att människor utsätts för naturlig strålning som är eller kan vara hälsovådlig.

Strålsäkerhetscentralen har rätt att bestämma att en i denna paragraf nämnd utredning skall utföras, om den som är skyldig att utföra utredningen inte annars gör det.

46 §

Begränsning av exponeringen för strålning

När en i 45 § nämnd utredning har gjorts skall strålsäkerhetscentralen vid behov meddela föreskrifter om en begränsning av exponeringen för strålning.

47 §

Organisationsutredning

Om det arbete som utförs på den plats där verksamhet som avses i 45 § bedrivs är strålningsarbete som avses i 32 §, är verksamhetsutövaren skyldig att lämna en utredning om de arrangemang som har vidtagits i syfte att trygga säkerheten. Vad som i 18 § stadgas om den organisationsutredning som gäller användning av strålning gäller i tillämpliga delar även denna utredning, förordnandet av en föreståndare som ansvarar för strålsäkerheten och behörighetskraven.

48 §

Radon i rumsluften

Maximivärden för radonhalten i rumsluften fastställs av social- och hälsovårdsministeriet.

49 §

Bemyndigande att utfärda förordning

Närmare stadganden om tillsynen över exponering för naturlig strålning utfärdas genom förordning.

13 kap.

Radioaktivt avfall

50 §

Verksamhetsutövarens ombesörjningsplikt

Verksamhetsutövaren är skyldig att sörja för att behövliga åtgärder vidtas för att oskadliggöra det radioaktiva avfall som uppkommer vid verksamheten.

När verksamhetsutövaren hanterar radioaktivt avfall är han skyldig att sörja för att utsläpp av radioaktiva ämnen i omgivningen har begränsats på ett tillräckligt effektivt sätt. Om radioaktiva ämnen sprids i omgivningen på ett sådant sätt att ett avvärjande av de men för hälsan eller miljön som de medför kräver åtgärder i syfte att rena omgivningen, är verksamhetsutövaren skyldig att sörja för att åtgärderna vidtas.

Om verksamhetsutövaren utnyttjar naturtillgångar som innehåller radioaktiva ämnen, är han under pågående verksamhet och då han upphör med den skyldig att sörja för att det radioaktiva avfallet inte orsakar men för hälsan eller miljön.

51 §

Sekundär ombesörjningsplikt

Om verksamhetsutövaren inte uppfyller sin ombesörjningsplikt enligt 50 §, är staten skyldig att sköta om att behövliga åtgärder vidtas i syfte att oskadliggöra det radioaktiva avfallet och rena omgivningen.

Staten är också skyldig att vidta de åtgärder som avses i 1 mom., om avfallets ursprung inte är känt eller den verksamhetsutövare som ombesörjningsplikten gäller inte står att finna.

Genom förordning stadgas om hur staten skall sköta de uppgifter som avses i 1 mom.

Verksamhetsutövaren och andra som har varit med om att åstadkomma eller behandla radioaktiva ämnen eller radioaktivt avfall är skyldiga att ersätta staten för kostnaderna för de åtgärder som behövs för att oskadliggöra avfallet och rena omgivningen. Stadganden om uppbörd av kostnadsersättning finns i 69 §. För ersättandet skall i första hand användas den säkerhet som avses i 19 §, om en sådan har ställts.

52 §

Överlåtarens utredningsplikt

Om innehavet av radioaktivt avfall förutsätter säkerhetstillstånd, är den som överlåter sådant avfall skyldig att försäkra sig om att mottagaren har säkerhetstillstånd som berättigar till innehav av avfallet.

14 kap.

Tillsynsbefogenheter

53 §

Inspektionsrätt och rätt till information

För den tillsyn som förutsätts i denna lag och i stadganden och bestämmelser som utfärdas med stöd av den har strålsäkerhetscentralen rätt att

- 1) inspektera och följa sådan verksamhet som avses i denna lag och som medför hälsovådlig exponering för strålning samt att få tillträde till den plats där verksamheten bedrivs,
- 2) utföra sådana försök och mätningar som tillsynen förutsätter, ta och få nödvändiga prov samt att på den plats där verksamheten bedrivs eller i närheten av den placera apparater som behövs för tillsynen,
- 3) få sådana anmälningar, upplysningar och handlingar som behövs för tillsynen, samt
- 4) förplikta innehavaren av säkerhetstillstånd att hålla en med tanke på tillsynen behövlig bokföring över de strålkällor som han innehar samt över anskaffning och överlåtelse av sådana samt att göra anmälan om dem till strålsäkerhetscentralen.

54 §

Föreskrifter

Strålsäkerhetscentralen och den som utför i 53 § 1 punkten nämnd inspektion har rätt att vid behov meddela föreskrifter om säkerheten vid strålningsverksamhet och vid oskadliggörandet av radioaktivt avfall. När en föreskrift meddelas skall en tid sättas ut inom vilken föreskriften skall iakttas. Om föreskriften meddelas av den som utför inspektionen, skall saken hänskjutas till strålsäkerhetscentralen, om verksamhetsutövaren skriftligen begär det.

55 §

Avbrytande eller begränsande av verksamheten

Är verksamheten uppenbart hälsovådlig eller medför den risk för hälsan, kan strålsäkerhetscentralen besluta att verksamheten skall avbrytas eller begränsas så att den uppfyller kraven i denna lag.

Tål saken inte dröjsmål, har den som utför inspektionen rätt att bestämma att verksamheten skall avbrytas eller begränsas, och verksamhetsutövaren måste då omedelbart följa beslutet. Den som utför inspektionen skall i detta fall utan dröjsmål hänskjuta saken till strålsäkerhetscentralen.

Beslut om avbrytande eller begränsande av verksamheten är i kraft tills verksamhetsutövaren visar eller det på annat sätt konstateras att verksamheten kan bedrivas enligt de krav som ingår i denna lag eller som har föreskrivits med stöd av den.

56 §

Försäljnings- och överlåtelseförbud

Uppfyller en strålkälla eller en apparat eller utrustning som avses i 21 § 4 mom. inte de krav som ställs med stöd av denna lag, har strålsäkerhetscentralen rätt att förbjuda att den säljs eller på annat sätt överläts.

Stadgandet i 1 mom. gäller inte apparater och utrustning som skall exporteras.

57 §

Information från andra myndigheter

Utan hinder av vad som stadgas om hemlighållande av ärenden eller handlingar har den myndighet som övervakar att denna lag och med stöd av den utfärdade stadganden och bestämmelser följs rätt att av andra myndigheter få sådana uppgifter och handlingar som behövs för tillsynen.

58 §

Handräckning

Polisen och tullmyndigheterna skall, om så behövs, lämna tillsynsmyndigheterna handräckning vid tillsynen över att denna lag samt stadganden och bestämmelser som utfärdas med stöd av den iakttas. Stadganden om tullmyndigheternas särskilda uppgifter vid tillsynen över att denna lag iakttas skall vid behov utfärdas genom förordning.

15 kap.

Tvångsmedel och påföljder

59 §

Vite och hot om tvångsutförande

Om någon tredskas och inte uppfyller sina skyldigheter enligt denna lag eller stadganden och bestämmelser som utfärdats med stöd av den, kan strålsäkerhetscentralen förplikta honom att uppfylla dem genom att utsätta vite eller vid äventyr att den försummade åtgärden vidtas på den försumliges bekostnad eller att verksamheten avbryts eller användningen av strålkällan förbjuds.

Strålsäkerhetscentralen dömer ut vitet.

Kostnaderna för en åtgärd som myndigheten låtit vidta betalas på förhand av statens medel och indrivs hos den försumlige enligt lagen om indrivning av skatter och avgifter i utsokningsväg (367/61).

60 §

Strålskyddsbrott

Den som uppsåtligen eller av vårdslöshet använder en strålkälla så att förfarandet är ägnat att medföra fara för någon annans liv, hälsa eller egendom eller för miljön, skall för *strålskyddsbrott* dömas till böter eller fängelse i högst två år.

Den som uppsåtligen eller av grov vårdslöshet använder en strålkälla så att förfarandet medför allvarlig fara för annans liv eller hälsa, skall för *grovt strålskyddsbrott* dömas till fängelse i minst sex månader och högst sex år.

Om den fara som ett i 1 mom. nämnt brott medför skall anses vara ringa, skall gärningsmannen för *lindrigt strålskyddsbrott* dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

Försök till uppsåtligt brott som nämns i denna paragraf är straffbart.

61 §

Brott mot strålskyddslagen

En verksamhetsutövare som uppsåtligen eller av vårdslöshet väsentligt

- 1) försummar att söka i denna lag nämnt säkerhetstillstånd eller typgodkännande,
- 2) bryter mot eller underlåter att iaktta villkoren i ett säkerhetstillstånd eller något som en myndighet med stöd av denna lag har bestämt och som gäller tryggnad av säkerheten eller lämnande av uppgifter som behövs för tillsynen,
- 3) försummar skyldigheten enligt 15 § att lämna uppgifter,

4) försummar den utredningsplikt som nämns i 28 eller 52 §,

5) försummar den ombesörjningsplikt som nämns i 29 §,

skall för *brott mot strålskyddslagen* dömas till böter eller fängelse i högst två år, om inte brottet skall bestraffas enligt 60 § eller strängare straff stadgas i någon annan lag.

62 §

Brott mot tystnadsplikt

Den som uppsåtligen bryter mot förbudet i 68 § skall för *brott mot tystnadsplikten enligt strålskyddslagen* dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

Allmän åklagare får inte väcka åtal för ett brott som avses i 1 mom., om inte målsäganden har anmält brottet till åtal.

Om en tjänsteman eller offentligt anställd arbetstagare bryter mot tystnadsplikten, skall dock 40 kap. 5 § strafflagen iakttas.

63 §

Förverkandepåföljd

En strålkälla som har använts för att begå ett brott som avses i 60 § kan dömas förverkad till staten.

En strålkälla som har innehafts, använts, överlåtits eller importerats i strid med denna lag eller stadganden eller bestämmelser som har utfärdats med stöd av den kan helt eller delvis dömas förverkad till staten. Om det inte är möjligt att döma strålkällan förverkad, kan dess värde på motsvarande sätt dömas helt eller delvis förverkat.

Då ekonomisk fördel som erhållits genom ett brott som avses i denna lag och föremål eller annan egendom som använts för att begå brott döms förbrutna till staten skall i övrigt 2 kap. 16 § strafflagen iakttas.

64 §

Väckande av åtal

Allmän åklagare får inte väcka åtal för ett brott som avses i denna lag förrän strålsäkerhetscentralens utlåtande har inhämtats.

16 kap.

Ändringssökande

65 §

Sökande av ändring

Ändring i strålsäkerhetscentralens beslut med stöd av denna lag får sökas hos högsta förvaltningsdomstolen genom besvär enligt lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden (154/50).

I beslut om föreläggande av vite som strålsäkerhetscentralen har fattat med stöd av 59 § får ändring dock inte sökas genom särskilda besvär.

66 §

Verkställighet

I beslut som fattas med stöd av 54 eller 55 § kan bestämmas att beslutet skall tillämpas trots att ändring har sökts, om inte besvärsinstansen bestämmer något annat.

Om en bestämmelse har meddelats enligt 1 mom., skall besvärsinstansen behandla besvären i brådskanie ordning.

17 kap.

Särskilda stadganden

67 §

Strålningssituation som avviker från det normala

Även i de fall då så stora mängder radioaktiva ämnen sprids i arbets- eller livsmiljön att skötseln av strålsäkerheten förutsätter särskilda åtgärder (*strålningssituation som avviker från det normala*), skall principerna i 2 § i mån av möjlighet beaktas när åtgärder vidtas för att begränsa exponeringen för strålning.

Inrikesministeriet meddelar allmänna föreskrifter om och anvisningar för planeringen och samordnandet av åtgärder med tanke på strålningssituationer som avviker från det normala.

68 §

Tystnadsplikt

Den som i samband med tillsynen över att denna lag följs eller i samband med undersökningar eller andra biträdande uppdrag som hänför sig till tillsynen, och den som i egenskap av medlem eller sekreterare i strålsäkerhetsdelegationen har fått uppgifter om någon enskilds eller sammanslutnings ekonomiska ställning eller affärs- eller yrkeshemlighet eller om någons privata förhållanden, får inte utan medgivande av den som saken gäller för utomstående röja eller till sin egen fördel utnyttja de uppgifter som han har fått på detta sätt.

Vad som stadgas i 1 mom. hindrar inte att uppgifter och handlingar som avses i 57 § lämnas ut och inte heller att upplysningar lämnas till åklagar- och polismyndigheterna för utredande av brott.

69 §

Avgifter

För beslut om säkerhetstillstånd och typgodkännande samt andra beslut som en myndighet fattar med stöd av denna lag samt för prestationer som gäller tillsyn som avses i denna lag samt för åtgärder som beredningen av dessa beslut och förberedandet av dessa prestationer kräver kan uppbäras avgift enligt vad som stadgas genom förordning. Om avgifterna gäller lagen om grunderna för avgifter till staten (980/73).

Om kostnaderna för tillsynen över verksamhet som kräver säkerhetstillstånd kan stadgas att de antingen helt eller delvis skall uppbäras i form av årliga avgifter hos innehavarna av säkerhetstillstånd.

Avgifter och ersättningar som nämns i denna lag kan utmätas utan dom eller utslag i den ordning som gäller för indrivning av skatter och avgifter i utsökningsväg.

70 §

Närmare stadganden samt anvisningar av strålsäkerhetscentralen

Närmare stadganden om verkställigheten av denna lag samt om arbetsfördelningen och samarbetet mellan myndigheterna utfärdas genom förordning.

Strålsäkerhetscentralen skall meddela allmänna anvisningar för att säkerhetsnivån enligt denna lag skall kunna nås.

71 §

Rätt att meddela undantag

Om iakttagandet av ett stadgande eller en bestämmelse som utfärdas med stöd av denna lag medför betydande olägenhet eller annars är uppenbart oändamålsenligt och avsedd säkerhet kan uppnås på något annat sätt, får strålsäkerhetscentralen på de villkor som den beslutar medge undantag från stadgandet eller bestämmelsen.

72 §

Semester för personer i strålningsarbete

Genom förordning stadgas om arbetstid och semester för personer som i sitt arbete vid sjukhus eller hälsovårdscentraler kan utsättas för strålning.

18 kap.

Ikraftträdelse- och övergångsstadganden

73 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

Genom denna lag upphävs lagen den 26 april 1957 om strålningsskydd (174/57) jämte senare ändringar.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

74 §

Övergångsstadganden

Säkerhetstillstånd som har beviljats med stöd av lagen om strålningsskydd gäller tills vidare. Tillståndshavaren skall dock inom ett år efter att denna lag har trätt i kraft till strålsäkerhetscentralen anmäla att verksamheten fortgår. Om anmälan inte görs inom utsatt tid, anses tillståndet ha förfallit.

Om den verksamhet som avses i ett säkerhetstillstånd som har beviljats med stöd av lagen om strålningsskydd inte uppfyller de krav som stadgas i denna lag, skall strålsäkerhetscentralen inom ett år från det en i 1 mom. nämnd anmälan har kommit in uppmana tillståndshavaren att ansöka om ett nytt säkerhetstillstånd. Följer tillståndshavaren inte uppmaningen inom fyra månader, anses säkerhetstillståndet ha förfallit.

För verksamhet som kräver säkerhetstillstånd enligt denna lag och som har inletts innan lagen har trätt i kraft skall i andra än i 1 och 2 mom. nämnda fall sökas säkerhetstillstånd inom ett år från ikraftträdandet.

75 §

Den som har godkänts som en i 5 § förordningen om strålningsskydd (328/57) nämnd föreståndare eller skötare har när denna lag träder i kraft rätt att kvarstå i uppgiften.

76 §

För en strålningsalstrande apparat som har typgodkänts med stöd av förordningen om övervakning av icke-joniserande strålning (941/87) eller lagen om skydd i arbete behöver typgodkännande enligt denna lag inte sökas.

För sådana strålningsalstrande apparater som med stöd av förordningen om strålningsskydd har typbesiktats år 1984 eller senare behöver typgodkännande enligt denna lag inte sökas. Strålsäkerhetscentralen kan bestämma att en strålningsalstrande apparat som har typbesiktats före nämnda tidpunkt skall visas upp för typgodkännande inom två år efter det lagen har trätt i kraft, om skäl som grundas på strålsäkerheten kräver det.

Om en strålningsalstrande apparat inte visas upp för typgodkännande enligt 2 mom. inom fyra månader från det en bestämmelse om det har meddelats, anses det beslut som har fattats med stöd av förordningen om strålningsskydd ha förfallit.

För andra än i 1 och 2 mom. nämnda strålningsalstrande apparater som inte befrias från typgodkännande skall sådant sökas inom ett år efter att lagen har i kraft.

77 §

Den som idkar i gruvlagen nämnd gruvdrift och den som under en längre tid än tre månader utför brytningsarbete under jord eller i ett slutet utrymme, skall skriftligen underrätta strålsäkerhetscentralen om sin verksamhet inom tre månader efter att denna lag har trätt i kraft.

78 §

I lagen om strålningsskydd nämnda ärenden som är anhängiga vid strålsäkerhetscentralen eller hos någon annan myndighet när denna lag träder i kraft behandlas enligt denna lag.

Regeringens proposition 230/89

Ekonomiutsk. bet. 9/90

Stora utsk. bet. 136/90

Helsingfors den 27 mars 1991

Republikens President

MAUNO KOIVISTO

Social- och hälsovårdsminister

Mauri Miettinen